

ב, "קצרות" ובפוזמון

בבוקר לא עבות מצא ז. דויד, בעל "קצרות" בדבר, כתובת על גג ביתו, כתובה ביד בלתי מאומנת של ילד: "בוס להשומר הזקן, יחי השומר הציר". וכיד הדמיון הטובה עליו מעלה הוא למיקרא הכתובת נגד עיני רוחו חזיונות שונים ורבים: ילדים הצועדים בסך וצועקים "בוז" ו"יחי", נאומים, קיוסק עולה באש, יריות בהרצליה ובתל-אביב בדמדומי ערב, כושר האסוציאציה החופשית מידה חשובה היא. אך יש ומידה זו הופכת ל"מנוסת-המחשבה" ואין זו תכונה נאה לסופר בישראל. מה עניין שמיטה אצל הר סיני? מה עניין הבריונות אצל נטייתם הנוודעת של ילדים לחוג לעצמם "חוג" ולגדור עצמם גדר היטב מ"חוג" אחר? נטיה זו — תנועת הנוער יודעת להפרותה ול- מלאה תוכן חיובי. ואם ביסודות הבריונות הכ- תוב מדבר — ישעה נא ז. דויד אל רחשי התקו- פה הרת מאורעות גדולים ומתיחות סוציאלית. אל נא ישכח: מנהיגי פועלים, חברי מפלגתו, מציעים פעם בפעם "הסכם" עם המפלגה המצ- מיחה את הבריונות. ואל נא יתלה את הקולר בצוארי המדריכים של תנועת הנוער. ז. דויד נבהל מפני החזיונות הגוברים עליו — ועוצם עיניו. תגובה זו מוכירה לנו את מימתו של ג. ווינקל: "בשעה שהמחנכים לא ידעו לקראת מה לחנך — קמו והכריזו על המאה של הילד". על כגון דא ייאמר, קצת בשינוי נוסח, מה שנ- אמר פעם על הפרוואיקים שלנו: הצילו את הילד העברי מבעל ה"קצרות" שלנו...

תנועת הנוער משמשת עתה מטרה לחצים מרובים. החוגים הדתיים תוקפים אותה, בקדשם מלחמה על גפש ילדי טהראן. הם מציינים את פועלי ארץ-ישראל כעוכרי ישראל שמידיהם יש להציל את הילדים. כיצד מגיבה על כך העתונות האזרחית? היא מגנה את ריב המפלגות. מקוננת על אסון הפירוד, טוענת לכלליות וכיו"ב. אם "הבוקר" כך — לא נתמהה, אך מפליא ומכאיב

הדבר אם גם איש כרוברט וולטש, עורך בטאר- נה של "עליה חדשה", אינו רואה אלא את הצד הזה של הוויכוח. לחוגים אלה של העליה ממערב אירופה אבדה כנראה כל זיקה לתביעות ציבור הפועלים, לתרבות חילונית וזכויותיה הבלתי-מעוררות ביישוב. עתונם נפתח לרווחה לגילויים שונים של כיוספים דתיים-מיסטיים, — והצד התרבותי-פוליטי של הבעייה הדתית בא- רץ נעלם מעיניהם כליל. במחנות שונים מת- נבאים לדתיות ולכלליות גם יחד. זהו הרקע התרבותי-ציבורי שהמריץ כנראה את נתן א. להתקפת-הבזק שלו על תנועת הנוער. "ר", "אלוף ילדים", "דבר", 16.4.43. אין צריך לומר, שכשר רונן הפיוטי של אלטרמן עמד לו גם בפזמונו המבודח הזה. אפילו חיריב המושבע אנוס לחיך בקראו את חרוזיו "כי אצלנו גדלים תינוקות על פלטפורמות". אך הכשרון מחייב. גם סופר מחונן אסור לו להשתמש בכשרונו כבאמנות לשמה, בלי לשעות אל הרקע התרבותי הכללי, בלי שאול את עצמו: Qui bono? אנחנו שואלים את אלטרמן: כלום יש את נפשו לגרום קורת- רוח לאלה המסתירים את כוונותיהם המעמדיות האמיתיות מאחורי פרגוד אידיאולוגי של "כל- ליות"? כלום אומר הוא לתת את הנשק של חרוזים שנונים בידי אויבים ושונאים מושבעים? האמת ניתנה להיאמר: כל תנועת נוער שעלתה על דרך פוליטית ובחרה עליידי כך בזיקה מסוימת לאירגוני מבוגרים — עומדת בפני הבעיה: כיצד להעמיק את תוכן התנועה, כיצד להישמר ממילוליות נבובה, כיצד לקיים את העצמאות הרוחנית של חבריה. כלום החרדה לאלה דובבה את שפתו של נתן א. ? אך בוויכוח זה רשאי להתערב רק מי שמשמיע את דברו מבפנים כידיד: אך בחרוזיו כופר נתן א. בעיקר של תנועת נוער. "המדריך הפוליטי של גן הילדים, הפולט את כרוזו שמחוץ לוויכוח" — אלה אינם פצעי אוהב. זוהי שפת ריב ויותר

מזה. זהו דיבור שמעלים את התפקיד החלוצי שעל המדריך למלאו בחיי החניך. חרוזיו של נתן א. אולי ייהנו קהל תמימים, אך אין בהם כדי לקדם את עצם הפתרון של הבעיה.

גם הסופר אינו פטור מדעת עובדות יסוד תנועת הנוער ה"קלאסית" בגרמניה קמה במסגרת הבורגנות, בתקופה כביכול אידיאלית. היא שינתה את מהותה כשמלחמת העולם הראשונה טילטלה את הנוער והעמידתו בפני הכרעות סוציאליות גורליות. קמה תנועת נוער שלא רצתה להשלים עוד עם הוצאת מרץ נעורים לריק והתוותה לעצמה כיוון פוליטי. מן הרגע ההוא מלווה את תנועת הנוער מקהלת המקטרגים המשמיעים את הקינה על דבר ה"פוליטיזציה" של בני הנעורים. ועובדה שניה: תנועת הנוער ה"הישראלית", הרי אף היא מחנכת חינוך פוליטי מוסווה. אנחנו מבינים היטב שחוגי האזרחות הימנית יוצאים חוצץ נגד תנועת הנוער של השמאל ש"חטפה" בנים מ"בתים מהוגנים" וצירפה אותם למחנה הפועלים בארץ. אנו יודעים, כי אין זה אלא קטע של ההסתערות הכללית על הישגיו התרבותיים של ציבור הפועלים. בהסתערות זו אין בוררים באמצעים. לא תמיד אפשר להשתמש באידיאולוגיה של הלאומיות ה"על-מפלגתית". פעמים מוסיפים לכן פילפל חריף. "הבוקר" מפרסם, למשל, החלטה של "הוועד להגנה על כבוד בת-ישראל", התובת את מהוועד הלאומי השגחה — ולא בהוצאת תל-אביב חס וחלילה, אלא... במחנות הנוער היוצא למשקים, כדי שבנינו לא ילמדו שם מגני הגים נפסדים מבחינה מוסרית". אך אנה אנו באים, אם גם מידי "דבר" צריכים אנו לתבוע עלבונם של ערכי פועלים ואף של ערכים פרוג- רסיביים ראשוניים?

צר לנו לראות את נתן א. במלאכה שאינה ראויה להוקרה. כלום לא הרגיש שעושה בזה — אולי בהיסח הדעת — שירות רע לתנועת הפועלים?